

Margareta Wicander

Ert Dnr 44/10/349

Göteborgs stift

Box 11937

404 39 Göteborg

Angående återtagande av vigselförordnande

På domkapitlets vägnar har stiftsjurist Margareta Wicander tillsänt mig fyra frågor som hon och domkapitlet önskar få besvarade.

Fråga 1.

Den som har förordnande som vigselförrättare inom Svenska kyrkan är inte skyldig att förrätta vigsel. Vilka skäl har föranlett att Du ändå avstår från det vigseluppdrag som Du fått som präst i Svenska kyrkan?

15/5-09
Svar: Min ansökan om att avstå vigseluppdraget är slutpunkten i en ganska lång process som innehåller såväl personliga överväganden som skriftväxling med både domkapitel, kyrkostyrelse och kammarkollegium. Redan den 15 maj 2009 tillskrev jag domkapitlet första gången med två frågeställningar. Den ena handlade om kyrkans äktenskapssyn kontra samhällets lagstiftning, den andra frågan var denna; "Är det möjligt att vara präst i Svenska kyrkan utan att inneha vigselrätt, alternativt utan att göra bruk av vigselrätten"

Något egentligt svar på mina frågor fick jag inte, bara ett allmänt hållet brev från biskopen till stiftets kyrkoherdar kring den nya situation som då inträffat, eftersom kyrkomötet nyligen anslutit sig till den nya äktenskapssyn som riksdagen beslutat några månader tidigare. Kyrkomötet hade då också tagit beslut om tillägg till handboken och om förändring i vigselordningen som gjorde centrala bibelord om äktenskapet fakultativa, i syfte att göra det möjligt för enkönade par att ingå äktenskap i Svenska kyrkans ordning.

Jag tolkade domkapitlets knapphändiga svar som att det då inte gick att svara på mina frågor eftersom ingen kunde veta. Det var en helt ny situation. Vigseloppgdraget var inte längre knutet till prästvigningen utan till ett individuellt utfärdat förordnande av Kammarkollegiet. Det föreföll sannolikt att man kunde vara präst i Svenska kyrkan utan att inneha vigsselförordnande. Svenska kyrkan skulle ju fortsättningsvis, ur statens synvinkel, likställas med andra trossamfund.

Efter samråd med mina kolleger i pastoratet beslöt jag mig för att pröva möjligheten att stå utanför vigseloppgdraget och efter lite ytterligare brevväxling med domkapitel, kyrkostyrelse och kammarkollegium drogs, på min önskan, förordnandet tillbaka. Det visade sig alltså vara möjligt att avstå denna myndighetsutövning. Det hör inte längre till prästens identitet som präst att vara vigsselförrättare. Det är ett statligt sidoppgdrag som de flesta präster (ännu) har, men som somliga av lite olika skäl står utanför. Vill Svenska kyrkan att alla präster skall ha vigseloppgdrag får detta beslutas av kyrkomötet, men då behöver det också beslutas vad som skall ske med dem som fräntas vigseloppgdraget p.g.a. misskötsel eller sjukdom, liksom med dem som efter ansökan blir entledigade från uppgdraget.

Varför har då jag ansökt om att bli entledigad? Man har ju rätt att neka. Ingen är skyldig att viga.

A) Jag har utnyttjat min rätt. Kammarkollegiet konstaterar att ingen är skyldig att viga. Man kan neka en gång, man kan neka flera gånger, man kan neka varje gång. Följdriktigt kan man stå helt utanför uppgdraget.

B) Ur pastoral synvinkel är det lättare att planera om man vet vilka präster som är tillgängliga för vigslar, utan att varje gång behöva fråga om den enskilde prästen är beredd att viga eller inte. Det kan ju finnas flera olika skäl att avstå.

C) Först staten, sedan också Svenska kyrkan, har omdefinierat äktenskapet på ett sätt som kommer i strid med skapelseordningen och Jesu egna ord. Då vill jag om möjligt stå utanför det uppgdraget, även om det i handboken går att välja alternativ som står i överensstämmelse med det jag i min prästvigning lovat, nämligen att "efter bästa förstånd och samvete rent och klart förkunna Guds ord, så som det är oss givet i den Heliga Skrift, och som vår kyrkas bekännelseskriterier därom vittnar". Begreppet "äktenskap" är idag något annat än det var när jag prästvigdes. Svenska kyrkans lära om äktenskapet är inte längre förenlig med Jesu egen undervisning och kyrkans heliga skrifter.

D) Som präst är jag kallad att vara tjänare, inte myndighetsperson. Myndighetsutövningen för Svenska kyrkans del, hör en gångens tid till. Vi skall inte ha någon annan myndighet än den som ligger i att vara Guds Ords tjänare. När nu möjligheten öppnats att slippa denna rest från enhetssamhällets tid tar jag tacksamt emot den.

E) Genom att avstå vigseloppgdraget kan jag så långt möjligt undvika allt som kan uppfattas som provokationer och demonstrationer mot dem som präglas av en homosexuell läggning, eller handla på ett sätt som kan uppfattas som diskriminering. Låt vara att jag knappast (i varje fall inte ännu) kan fällas enligt diskrimineringslagstiftningen. Det är klokare att inte gå på tåget, än att tvingas hoppa av det i farten.

F) Frågan om vigsel av fränskilda är svår. Det finns tydliga bibelställen som säger nej till omgifte, men det finns också öppningar (i t ex Matt 19) mot ett nytt äktenskap för den som blivit övergiven. Genom att avstå vigseluppdraget slipper jag dra gränser eller döma där det inte tillkommer mig att göra det.

G) I ett sekulariserat och mångreligiöst samhälle som vårt är det en naturlig utveckling att samhället tar hand om en juridiskt bindande registrering och att trossamfundet får be och fira gudstjänst med dem som så önskar. En grundsyn som jag har förstått delas av domkapitlets preses. Genom att avstå vigseluppdraget kan jag i någon liten mån bidra till en sådan utveckling.

H) Evangelisk-luthersk teologi brukar göra skillnad på det som kallas "det världsliga regementet" (Gud verkar i samhällsordningen) och "det andliga regementet" (Gud verkar genom Ord och Sakrament). I en evangelisk-luthersk kontext renodlas vigningstjänsten som präst, om jag avstår från det som tillhör det världsliga regementet.

Fråga 2

Hur ser Du på de konsekvenser som Kammarkollegiets beslut att återkalla Ditt förordnande som vigselförrättare får för församlingen?

Svar: För ungdomar ur den gudstjänstfirande församlingen finns det en ökad förståelse för att äktenskap nu bör ingås civilrättsligt, och att man därefter firar gudstjänst (ofta med brudmässa) i församlingens kyrka.

För de nominellt kyrkotillhöriga, boende i Ytterby församlings ansvarsområde, innebär det knappast någon skillnad. Andelen borgligt ingångna äktenskap ökar och andelen äktenskap som ingås i Svenska kyrkans ordning minskar i samma utsträckning. De som önskar vigsel i Svenska kyrkans ordning bereds ännu möjlighet till det praktiskt taget vilken dag som helst på året.

Om det i framtiden visar sig att många präster avstår från vigseluppdraget, så många att det blir svårt att lösa situationen pastoralt, ger "Lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund", trossamfundet möjlighet att hos Kammarkollegiet ansöka om att någon annan befattningshavare än en präst ges rätten att vara vigselförrättare. I 2 § mom 1 läses följande "Kammarkollegiet får, efter ansökan av ett trossamfund som har fått tillstånd att förrätta vigsel, förordna en präst eller någon annan befattningshavare inom samfundet att vara vigselförrättare (min kursivering). Detta förutsätter givetvis ett beslut i kyrkomötet och – antar jag – en mycket enkel alternativ vigselordning. Detta under förutsättning att Svenska kyrkan får och vill behålla vigselrätten.

Fråga 3.

Hur ser Du på de konsekvenser som Kammarkollegiets beslut att återkalla Ditt förordnande som vigselförrättare får för Dina kolleger?

Svar: Kolleger finns både utanför pastoratet och i pastoratet.

En hel del kolleger har uttryckt tacksamhet över att någon provat möjligheten att stå utanför vigseluppdraget, och inte så få har också lyckönskats mig, med anledning av Kammarkollegiets beslut. Några har ställt frågor om det, men ingen har personligen kritiserat mig för min ansökan att avstå uppdraget. Inte heller biskopen. På min direkta fråga om han vill uppmana mig att dra tillbaka ansökan svarade han nej, men konstaterade samtidigt att han såg en risk att det nu kunde bli "ett A-lag och ett B-lag bland prästerna" och att församlingar med många vigslar, t. ex kustförsamlingar med många sommarboende, kunde få problem, om många präster valde att följa mitt exempel.

Innan det var klart utsagt hur förordnandet från Kammarkollegiet skulle administreras vet jag att det var många som allvarligt övervägde att inte söka vigseluppdrag. Detta under förutsättning att det skulle sökas individuellt av varje präst.

Mina kolleger i pastoratet har med intresse följt min skriftväxling och ansökan om att stå utanför vigseluppdraget. Allt har skett helt öppet. Mitt bestämda intryck är att de alla anser att en civilrättslig reglering av äktenskap är den logiska följden av de beslut som riksdagen fattade och som vann laga kraft den 1 maj 2009. Det finns hos oss alla en besvikelse över de beslut i äktenskapsfrågan som kyrkomötet tog förra hösten, såväl förändringen av äktenskapssynen som beslutet att ansöka om vigselrätt för trossamfundet.

Kyrkoherden leder och fördelar arbetet i pastoratet. Så vitt jag kan bedöma det sker det utan problem. Mina kolleger och vänner i pastoratet - vi är sex präster - svarar för våra ganska fåtaliga vigslar och jag har avlastat dem andra arbetsuppgifter. Jag har ansvaret för fler dopgudstjänster och under hösten har jag gått ut med ett erbjudande om vuxenkonfirmation och på mitt initiativ har Ytterby församling nu startat ett treårigt projekt för att stimulera det ideella engagemanget kring våra gudstjänster.

Fråga 4.

Inser Du att Din tjänstbarhet som präst förändras i och med att Du inte längre kan förrätta vigslar inom Svenska kyrkan?

Svar: Frågan är lurig. Den innehåller påståendet att tjänstbarheten förändrats. Sedan är frågan om jag inser det eller inte. Hur jag än svarar kan det användas mot mig. Jag väljer att formulera om frågan en aning.

Answer Du att Din tjänstbarhet som präst förändras...

Jag anser att jag kan leda alla de gudstjänster som jag tidigare firade, men de vigselgudstjänster jag leder får inga juridiska följder för brudparet. Jag kan inte skriva på brudparets papper från skattemyndigheten, men jag kan mycket väl dela deras bröllopsglädje. Det statliga sidouppdraget har jag inte längre, men ledning av en vigselgudstjänst, med psalmsång, bön, bibelläsning, löften, välsignelse och vigseltal är jag oförhindrad att åta mig. Det är väl detta som är det huvudsakliga uppdraget för den som är VDM. Erbjudande om detta har redan lämnats till ett flertal brudpar som ringt mig och frågat efter mina tjänster.

Givetvis förstår jag att det kan finnas pastorat som inte är beredda att anställa mig för den händelse jag skulle söka en ny tjänst. Den olägenheten är jag medveten om. Samtidigt finns det säkert också församlingar som gärna vill ha präster som i första hand är Ordets tjänare, och, om det inte går att förena med statliga sidouppdrag, är beredda att avstå från det senare.

Slutligen vill jag tacka för möjligheten att på det här sättet få redogöra för mitt ställningstagande och jag instämmer avslutningsvis helhjärtat i det skriftliga uttalande som Gunnar Weman (ärkebiskop 1993-1997) och Björn Fjärstedt (biskop i Visby 1991-2003) gjorde i samband med det olyckliga beslutet i Kyrkomötet hösten 2009. De skriver;

” Vi vill markera att vi inte kan stå bakom det beslut som Svenska kyrkans ledning och kyrkomöte tagit om äktenskapet. Den bibelteologiska framställning som presenterats om äktenskapet är inte förenlig med kyrkans Heliga Skrifter, särskilt inte med Jesu undervisning, och brister dessutom i respekt för ekumeniska överenskommelser och strävanden. Ett kyrkomöte som så tydligt följt de dominerande politiska partiledarnas uttalanden och därefter riksdagsmajoritetens beslut betraktar vi inte som rimligt legitimt i kyrkligt avseende”

Ytterby den 22 oktober 2010

Med vänliga hälsningar

Tord Nordblom